

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput II. Lyæus a Nestore occiditur, Maximianus, hinc iratus, Nestorem et
Demetrium jubet interfici, hicque et miraculis claret et tanquam Sanctus
honoratur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

ANNOTATA.

a Vide Annotata, Passioni præcedenti ad lit. b subneva.

b Civitatem hanc sibi natalem re etiam vere nactum esse S. Demetrium, indubitatum apparet. Ad Commentarium prævium num. 33.

c Haud majorem, quæ hic de illustri Sancti genere Metaphrastes, quam quæ de eodem anonymus Sancti nostri biographus in proxime præmissa, quam contexit, Passione memoriæ prodit, fidem merentur, uti ex iis, quæ Commentarii prævii num. 31 in medium adduxi, intelliges.

d Verumne sit, quod hic de posito a Sancto in arte militari discenda studio traditur, haud immerito revoces in dubium, uti liquet ex iis, quæ in Commentario prævio num. 35 et seq. disserui.

e Nec, quod hic de proconsuli Græciæ dignitate, ad quam Sanctus a Maximiano imperatore fuerit promotus, asseritur, certius apparet, uti pariter liquet e Commentarii prævii loco, ad lit. præcedentem citato.

f Impigre enimvero Demetrium in prædicanda Christi fide desudasse, verosimillimum, ne amplius quid dicam, apparet. Ad iterum Commentarium prævium num. 37 et tribus seqq.

g Anonymus Sancti nostri biographus, qui Metaphrasti præluvit, bellum hoc, non contra Scythas, sed contra Gothos gestum, scribit, nec propterea tamen hic cum illo pugnare est dicendus, cum Gothi etiam natione Scythæ exstiterint. Ceterum quo bellum illud anno circiter gestum verosimilius fuerit, Commentarii prævii num. 60 exposui.

h Hanc ad Deum orationem, quæ a Sancti Passione proxime antecedenti, ab auctore anonymo, qui Metaphrasti præluvit, conscripta, abest, pro arbitrio suo posterior hic scriptor Demetrio, custodia jam mancipato, verosimillime affinxerit. Ita autem, quod similes sanctis orationes attribuiere is solet in omnibus fere horum Actis, quæ stylo suo excoluisse noscitur.

i De angelica isthac, quæ Sancto fuerit oblata, apparitione, miraculique scorpæ, a Demetrio prodigiose necati, quod eam præcesserit, patratione dubitari haud immerito vel idcirco potest, quod tam hæc, quam illa a solo Metaphraste, anonymoque, qui huic præluvit, Sancti nostri biographo memoriæ prodita inveniatur.

CAPUT II.

Lyæus a Nestore occiditur, Maximianus, hinc iratus, Nestorem et Demetrium jubet interfici, hicque et miraculis claret et tamquam Sanctus honoratur.

Μαξιμιανῶ δὲ τὸ τῶν μοναχῶν συνεκροτεῖτο θέατρον, καὶ τ' ἄλλα ὅσα τὰ τοῦ πενταθλοῦ συνεπλήρου θεάματα. Ὁ δὲ ἐκ περιουσίας καθήσαστο, διακριθὲν ἰδίστην τὸν ἀγῶνα ποιούμενος. ἤθετο γάρ, ὡς ἔοικεν, αἱμάτων ἀντροπικῶν ὄρων ἔγκυσαι. Ἦν δὲ τις ἀνὴρ βαρβαρος τῶν ἐπιτηδείων Μαξιμιανῶ, πρὸς τὴν χεῖρα γενναῖος, καὶ πρὸς πάλην οὐχ ἥμισυ ἀγαθός, μέγιστός τε τοῦ μετρίου μέγιστον, καὶ παρὰ τοῦτο σφόδρα κεχαρισμένος αὐτῷ, καὶ λόγου κομιδῆ πολλοῦ ἀξιούμενος. Λυαῖος ὄνομα τῷ ἀνδρὶ, πατρίς Ὀυαυδαλα.

12 Οὗτος τάγε εἰς ῥώμην σώματος πάντων κρατεῖν ἀλαζονεύμενος, ἐπ' ἀριεῖαντος τότε στάς, ὡς ἐπίδηλος εἶν τῷ θεάτρῳ παντὶ, τὸν βουλούμενον εἰς πάλην προκαλεῖτο. Εἰργαστο δὲ ἄρα τῷ Μαξιμιανῶ κύλιος σασισι διειλημῆνος συγκαθίσας ἐπ' ἃ οἱ μοναχῶν μέλλοντες εἰσέβησαν, καὶ τὸ παγκράτιον ὑπὴρχοντο καὶ τὴν πάλην. Ἐπεὶ τοίνυν τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ πάντων ἐκράτει Λυαῖος, καὶ πᾶς ὅστις εἰς χεῖρας αὐτῷ ἐρχόμενος, χάμαι κείμενος εἰδὼς ἑδεῖτο, ἢ καὶ θάνατον ἐκ τοῦ παρακρήμα σπασάμενος, τούτου ἤθεσθαι τῷ τυράννῳ παρεῖχεν, ὅς κατέβαλλε τοὺς συμπλεκόμενους, ὅσον οὐ πολλῶ ὕστερον λυτῆ περιβαλεῖν αὐτὸν ἐμελλεν.

13 Ἀνὴρ γάρ τις, ὄνομα Νέστορ, τὴν μὲν ἡλικίαν κομιδῆ νέος, ἄρτι τὸν ἰουλον ἐπαυθούσα φέρων, ἰδεῖν δὲ ἤθετος, καὶ κάλλει διαπρεπέστατος, γνωστὸς τῷ περιδῶρῳ μάρτυρι Δημητρίῳ τελῶν, ὄρων οὕτω Μαξιμια-
Octobris Tomus IV.

Maximianus autem exhibebat spectaculum gladiatorum et complebantur omnes pentathli ludi a. Ille vero sedebat in sublimi specula, jucundissimum esse statuens versari in spectando certamine. Lætabatur enim, ut videtur, humani sanguinis videns effusionem. Erat autem quidam vir barbarus ex Maximiani necessariis, manu fortis, et validus ad luctam, et magnitudine, quæ modum superabat : et ideo erat ei valde gratus, et habebatur in magna existimatione. Nomen erat ei Lyæus : patria vero erat Wandalus b.

12 Is insolenter jactans se omnes vincere robore corporis, stansque in pulpito, ut toti esset theatro manifestus, ceteros gladiatores provocabat ad certamen. Tunc autem factus fuerat a Maximiano circus, multis comprehensus tabulis, in quem ingressi erant, qui erant singulari certamine certaturi, et pancratium incipiebant ac luctam c. Cum ergo viribus corporis omnes superaret Lyæus, et quicumque manus cum eo conserebat, statim cerneretur humi prostratus, aut etiam mortem inde statim oppetens, tantam tyranno adferebat voluptatem quod prosterne- ret eos, qui cum ipso congregiebantur, quanta eum haud multo post oppressura erat tristitia.

13 Quidam enim nomine Nestor, ætate quidem valde juvenis, ut qui modo natam haberet lanuginem, adpectu autem jucundissimus, et forma prestantissimus, qui erat notus in-

Lyæus gladiator, qui Maximiano,

b quod omnes pugnandi peritia superaret, erat dilectus,

a Nestore juvene Christiano, cum S. Demetrio

A. SYMEO-
NE META-
PHRASE.

elyto Martyri Demetrio, cum videret Maximianum sic affectum in barbarum et gladiatorum certaminibus multas exhibere pecunias; partim quidem odio habens Lyæi superbiam, partim autem adspiciens miracula, quæ fiebant a divino Martyre, et quod plurimi, ad eum accedentes, docebantur pietatem in Christum, cupiensque hoc etiam esse unum ex miraculis Demetrii, ut precibus illius armatus, Lyæi frangeret audaciam, et barbari dejiceret supercilium; accurrit ad Martyrem, et ad sanctos ejus pedes procidens, dicit: serve Dei Demetri, sum paratus, et mihi gliscit animus congredi cum Lyæo, si me solum armaveris precibus, perque eas validam manum auxiliatricem præbueris.

Inic benedi-
xisset, certami-
ne, nequic-
quam

d

14 Quid ergo divinus Demetrius? Perinde ac si ipse rogasset, non autem fuisset rogatus, exequendo propemodum præventum petitionem: et ei velociter imposito Christi signaculo tam in fronte, quam in corde, eum dimittit, dicens: et Lyæum vinces, et eris Martyr Christi d. Quod quidem perinde est, ac si dicas: et manifestum vinces adversarium, et eum, qui non est manibus festus. Sic ejus animo non solum immisit audaciam, sed etiam de futuro pronuntiavit certissimam. Statim ergo Nestor veniens in stadium, cum per gradus desillisset, et deponit tunicam, et assistens seipsum ostendit Imperatori. Maximianus autem obstupefactus illa audacia adolescentis, et esse aliquid aliud opinatus, quam ostentationem virtutis; jubet eum sisti propius, et o adolescens, inquit, ei consulens, scio, quod pecunie inopia coëgit te ad hanc prorumpere audaciam, ut vel si viceris, multas opes tibi compares; aut si fueris superatus, implacabilem inimicum, paupertatem simul cum vita effugas. Ego autem tuæ ætatis, et pulchritudinis misertus, vel pro sola audacia tibi præbebo quod satis est pecunie.

a proposito
avocare Ne-
storem Ma-
ximiano su-
tagente,

15 Qua accepta, abi simul cum vita fruens quoque pecuniis. Ne autem cum Lyæo omnino congregiarius, jam enim multos vita privavit, eosque te longe robustiores. His, auditis Nestor neque imperatoris arripuit liberalitatem, neque rursus Lyæi laudibus fuit territus. Imperatori autem, non, cupio, inquit, pecunias, neque ea de causa prode in certamen: sed gloriam potius cupiens, et Lyæo volens apparere præstantior. Non solum enim divitias, sed etiam ipsam vitam statui rejicere, si Lyæo gloria inferior fuero et primas illi cessero. Hæc sic dicta, et imperatorem, et eos omnes, qui aderant circa ipsum, ad iram provocarunt: qui (quomodo enim armatus, et quo esset fretus, ille nondum dixerat) arrogantiam tantum et vanæ gloriæ verba esse existimabant. Atque imperator quidem Lyæum vehementer incitabat ad certamen, impetuque et audacia plenum ejus animum reddebat acriorem.

appetit,
occiditur.

16 Nestori autem animum addebant verba Demetrii, et Christus. Ad quem attollens oculos dicebat: Deus Demetrii, concede mihi, ut ego, qui sum ætate brevis David, tamquam alium Goliath, pudore et ignominia Lyæum afficiam. Te enim fretus suscepi hoc certamen in medio multorum, ut tuum nomen glorificetur, qui solus es vere Deus, et iis, qui in te virtutem faciunt, mittis auxilium de sancto e. Sic dixit, et, stricta acinace, ingressus theatrum, et cum barbaro congressus, infert ejus cordi cer-

νόν περί τὸν βάρβαρον διακείμενον, καὶ πολλὰ πρὸς τοὺς D
μονομαχίας ἄλλοις καὶ χρήματα προτιθέντα, τοῦτο μὲν
τὸ ὑπερήφανον Λυαίου μισήσας, τοῦτο δὲ καὶ τὰ ὑπὸ
τοῦ θεοῦ Μάρτυρος γινόμενα θαύματα κατιδὼν, καὶ ἔπως
αὐτῷ πλείστοι προσκύντες τὴν εἰς Χριστὸν θεοσεβείαν ἐ-
διδάσκοντο, ἐν δὲ τοῦτο δελήσας γενέσθαι τὸν Δημητρίου
θαυμάτων τὸ ταῖς εὐχαῖς ἐκείνου καθοπλισθέντα λῦσαι τε
Λυαίου τὸ φρόνος καὶ τὴν ἄφρον ἑαυτὸν τοῦ βαρβάρου κατα-
βαλεῖν, προστρέχει τῷ Μάρτυρι, καὶ τὸν ποδῶν ἐκείνου τῶν
ἀγίων προκείμενος, Δούλε τοῦ θεοῦ Δημήτριε, λέγει, πρό-
θυμός εἰμι καὶ ὄργῃ μοι ἔνδοξ ἢ ψυχῇ, Λυαίῳ πρὸς
συμπλοκὴν συνελθεῖν, εἰ μόνον αὐτὸς ὀπίσκει με ταῖς
εὐχαῖς, καὶ ταῦταις τὴν κραταῖαν χειρὰ συμμαχοῦσαν
παράσχεις.

14 Τί οὖν ὁ θεῖος Δημήτριος; Ὅσπερ αἰτήσας
αὐτὸς μάλλον ἢ αἰτηθεῖς, μικρὸν τῆ δεικνύσσει τὴν αἴ-
τησιν ἐπιφθάσει· καὶ ταχέως ἐπιβαλὼν αὐτῷ τὴν ἐν
Χριστῷ σφραγίδα εἰς τὸ μέτωπόν τε καὶ τὴν καρδίαν,
ἀφήσων, ἐπιπέων· καὶ τὸν Λυαίου νικήσει, καὶ ὑπὲρ Χρι-
στοῦ μαρτυρήσει· ὑπερ' αὐτὸ θηλείπει· καὶ τὸν φανερόν
ἀντίπαλον καὶ τὸν ἀφανῆ νικήσει, οὕτως οὐ μόνον Σάρ-
σος ἐπέκειν αὐτοῦ τῆ ψυχῆ, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ μέλλου-
τος ἀσφαλεστάτα προσεφθέγγετο. Ἀστικά γοῦν ὁ Νέ- E
στορ ἀφικόμενος εἰς τὸ στάδιον καὶ διὰ τὸν βαθμίδων κατα-
ταπθῆσας, τὸν τε γιγνώσκει ἀποτίθεται, καὶ ἑαυτὸν δῆ-
λον καθίστησι τῷ βασιλεῖ παραστάς. Μαξιμιανὸς δὲ τὴν
πολλὴν τόλμαν ἐκείνου τοῦ νεανίσκου καταπλαγεῖ, καὶ
ἄλλο τι εἶναι ὑπερβαλὼν ἢ ἀνδρίας ἐπιθεῖν τὸ γινώ-
μενον, ἐγγυτέρω παραστήσει κελυθεῖ, καὶ· Ὁ νεανίσκε,
συμβουλεύου φρεσὶ, οἷδ' ἐπὶ χρημάτων ἔνδεα εἰς τοῦτο
σε τόλμης ἠνάγκασεν ἐπαρθεῖναι, ἰνὰ ἡ περιγενομένης
πλοῦτος σεαυτῷ ἀθρόον περιποίησιν· ἡ ἀποτυχὼν,
πεινῶν ὡς ἐχθρὸν ἀσπονδὸν μετὰ καὶ ζῆν ἀποφύγῃς.
Ἐγὼ δὲ σε καὶ τῆς ἡλικίας, καὶ τῆς καλοῦ ἐπιλαμπούσης
σοι ὄρας οἰκτεῖρον παρέξω, καὶ ὑπὲρ μόνης γε τῆς τόλ-
μης, ἄξια καὶ ἰκανὰ χρύματα.

15 Καὶ λαθὼν ἄπει μετὰ τοῦ ζῆν ἀπολαύων καὶ
τῶν χρημάτων· Λυαίῳ δὲ σεαυτὸν τὸ παράπαν μὴ ἀντι-
στήσει. Πολλοὺς γὰρ τοῦ ζῆν ἀπήλλαξε, καὶ τὸν καταπο-
λὶ σοῦ βρωμαλεωτέρων. ταῦτα ὁ Νέστορ ἀκούσας, οὔτε
ἤρπασε τὴν τοῦ βασιλέως φιλοτιμίαν, οὔτε πάλιν
πρὸς τὸν τοῦ Λυαίου ἔπαινον ἐδειλίχασε. τῷ δὲ βασιλεῖ· οὐ
χρημάτων ἐπιδυνάμω, ἔφη, οἷδ' ἐπὶ τὸν εἰμαυτὸν
εἰς τόνδε τὸν ἀγῶνα καθῆκα, ἀλλὰ δόξης ἔρῳν μάλλον,
καὶ Λυαίου κρείττων ἀναφανθῆναι βουλόμενος. Ἀπόμυστον
γὰρ ἐμοὶ μὴ ἐτι γε τὸ πλουτεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ
ζῆν, δόξης εἶχαντι Λυαίῳ, καὶ τῶν πρωτέων ἐκείνῳ πα-
ραχρησάσαντι. ταῦτα οὕτω λεχθέντα καὶ βασιλεῖα καὶ
τοῖς περὶ αὐτὸν ἅπαντας ἠρέδῃσαν εἰς ὄργην· ὅπως
γὰρ ὀπίσθη, καὶ ἐφ' ἧ πεποιθὸς ἐκείνος οὕτως ἐφ-
θέγγετο, αὐτοὶ ἀγνοοῦντες, ἀλαζονείας μόνης καὶ κενῆ
τύφου τὰ ῥήματα ὑπελάμβανον. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς
πολὺς ἦν εἰς τὸν ἀγῶνα διεγείρων Λυαίου καὶ τὴν ὄρ-
μης καὶ Σάρσους ἐμπλεον παραδύων ψυχῆν.

16 Νέστορι δὲ τὸ Σάρσος οἱ Δημητρίου λόγῳ καὶ Χριστὸς
ἦν, πρὸς ὃν ἀνατείνας τοὺς ὀφθαλμούς, Ὁ θεός, ἔλε-
γε, Δημητρίου, δὲς ἐμὲ τὸν βραχὺν τὴν ἡλικίαν Δα-
εῖδ, Γολιάθ ἄλλοις καταστῆναι Λυαίου· σοὶ γὰρ πε-
ποιθὸς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἐν μέσῳ πολλῶν ἠράμην, ἰνὰ
τὸ σὺν ὄνομα δοξασθῇ τὸ μόνου ἀληθῆς Θεοῦ, καὶ τοῖς
ἐν σοὶ δύναμιν ποιουμένοις ἐπιπέμποντος βοήθειαν ἐξ
ἀγίου. Οὕτως ἔφη καὶ ἅμα τὸν ἀνάνηκτον σπασάμενος,
καὶ τὸ θεῖον εἰσπνῆσας, τῆς συμπλοκῆς ἤδη γενο-
μένης βάλλει καιρίως κατὰ τῆς καρδίας τοῦ βαρβάρου· καὶ
εὐθὺς τὸν μὲν ἀναίρει, σχεδὸν δὲ καὶ Μαξιμιανὸν τῆ περὶ
αὐτὸν

A αὐτὸν λύπη· πολλὴ δὲ μάλλον εἶπειν καὶ πλάνη αὐτῆν, καὶ σὺν ἐκείνῳ τὸν ταύτης αἰτίου, τὸν κρυπτὴν, φημι, μαξιμιανὸν θάνατοί.

17 Μαξιμιανῶ μόντῳ τῷ βασιλεῖ οὐκ ἦν ἐτι ἀνεκτὸν ἢ καθεδρὰ· ἀλλὰ πλήρης ὄργης καὶ κατηφείας, εὐθὺς ἐξάνεστη, καὶ πρὸς τὰς βασιλείου αὐλῆς δευὰ στρέψων καθ' ἑαυτὸν ἀπαχῶρει, ἐπισκοπῆσαι τῷ φέγγει τῆς ἀληθείας ὁ δυσσεβῆς βουλόμενος, Νέστορος τε τὴν νίκην καὶ δι' ἐκείνου τὸ πρὸς Χριστὸν ἀκαυρώσαι σέβας, γοητεῖαν ἐκ πολλῆς ἀνάγκης τὸ πρᾶγμα καλῶν. Ἐπεὶ οὐκ ἀν' φησι, παρὰ τοιοῦδε τοιαύτας ἀνδραγαθίας ἐπιδειχάμενος ἀνηρεῖτο, ἀμέλει καὶ Νέστορα τὸν γενναῖον μεταπεψφάμενος, ὡς ἐπὶ πράγματι ὁμολογουμένην καὶ οὐδενίως δεομένου ζητήσεως, Ἐπιτέ μοι, νεανιστε, λέγει, τίσι μαχρίαις χρησάμενος ἢ τίνας ἔχων τοὺς συνεργούς, Λυαῖον ἀνήρηκας τὸν τοσοῦτον; πρὸς ταῦτα ὁ Νέστωρ οὐδὲν ὑποδειλιάσθη, ἀλλὰ θαρρόσας πάντως, ὅτι ὁ θεὸς ἐκείνου τὸν ὑπερήφανον ἀνελείν, αὐτὸς δώσει καὶ προσήκουσαν τὴν περὶ αὐτοῦ εἶσθαι ἀπωλογίαν, οὐδὲν ἔφη, βασιλεῦ τοῦτο οὐδὲ ἐμοί, οὔτε ἄλλῳ Χριστιανῶν· συνεργός δὲ μοι πρὸς τοῦτο τῶν ἀνθρώπων B οὐδεὶς, ὅτι μὴ μόνος ὁ Δημητρίου Θεός, ὁ Θεός, βασιλεῦ, τῶν Χριστιανῶν.

18 Τοῦτου φανερός ἄθλος ὁ Λυαίου θάνατος, ὃς ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ καὶ Σηῶν καὶ Ὡν καὶ μυρίους ἄλλους πολλῶ μάλλον ἢ Λυαῖος τὴν ῥόμην ἐπιφανείας εὐχερῶς ἀνείλεν, οὐ καθ' ἓνα μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ πλήθος συνθηροισαμένους. Τί μὴ λέγω τὰ ἐκείνου μόνου ἀληθῶς ἄξια, οὐ ἔργον οὐρανῶν καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἀπαντα; Οὐκ ἤνεγκε τὰ μεγάλα ταῦτα ἢ φαλλῆ Μαξιμιανῶ ἀκοή, ἀλλὰ τῶν καλῶν λόγων μισθός, καὶ τῆς νίκης αὐτῷ βραβεῖα τὸν διὰ ξίφους ἐπάγει θάνατον. Νέστωρ μὲν οὖν οὗτω τοῦ διὰ Χριστὸν μακαρίου τέλους ἐπιτυγχάνει, καὶ τῷ ἰδίῳ ξίφει δέχεται τὴν τομήν, οὗτω μὲν Μαξιμιανῶ κελαισάντος, ἵνα κκειῖν οὐ τάχα μαρτυρικῶ ἀίματι καταγαθῆ, Μνουικιανου δὲ προτικωρος πρὸς τὴν σφαγὴν ὑπουργήσαντος. Καὶ οὗτω πρὸς Χριστὸν, ὅν ἐφίλησε παραπέμπεται, παρ' οὗ καὶ τῆς διπλῆς νίκης ἀπολήθεται τοὺς στεφάνους.

19 Ἐντεῦθεν ὑποβολαὶ κατὰ Δημητρίου πάλιν καὶ C διαβολαὶ πεισανότεραι, ὡς αὐτὸς εἶη τοῦ Λυαίου σφαγῆς αἰτίος. Λύτικα γοῦν Μαξιμιανῶς ὀξύτατα χολαθελίς, καὶ ἅμα οἰωνσάμενος ὡς οὐκ ἀγαθὸν αὐτῷ συνάντημα Δημητρίου γένοιτο πρὸς τὸ στάδιον ἀνίστη, κελείει τὸν Μάρτυρα ἐν αὐταῖς, αἷς ἐφρουρεῖτο καμίνις, λόγγαις ἀναρεθῆναι, ὃ δὲ καὶ γίνεται. Καὶ ὁ καλλῆς σὺ τὰ πάντα, Δημητρίου, ὁ λίαν τοῦ δεσπότητος περιεχόμενος, ὁμοίως αὐτῷ τὴν πλευρὰν λογγεῖει καὶ τοῦτο ἀφορμὴν καὶ ὁδὸν εὐρίσκει τῆς πρὸς ἐκείνου ἀφίξεως· μακάριος μὲν τοῦ βίου, μακαριώτερος δὲ τοῦ τέλους καὶ τῶν στεφάνων γενόμενος, καὶ τῆς εἰς αἰῶνας αὐτῷ τῷ πόθουμένην συγκοιτικῆς.

20 Εἶχε μὲν οὖν οὗτω ταῦτα, καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ Μάρτυρος κατὰ γῆς ἔρριπτο, καὶ οὐδεὶς αὐτοῦ λόγος μέχρι τινός. Πάντως δὲ οὕτε ὅσον ἦν, οὔτε Θεοῦ ὄλωσ ἄξιος, ὑπὲρ οὗ πέπονθεν, ἐκείνο τὸ ἱερὸν σῶμα οὕτως αὐτὸ παρῆεν. Οὐκ οὐδὲν παρῆεν. Ἀλλὰ τῶν φιλοχρίστων τινῶν ὑποβολαῖς ἐκείνου νυκτὸς προσελθόντες, καὶ ἀτίμως κείμενον τὸ κομιδῆ τίμιον ἀνελόμενοι εὐλαβῶς περιστέλλουσι. Εἶτα καὶ κόνιν ἐπιβαλόντες ἐν

tam plagam. Et statim illum quidem interimmit, fere autem ipsum quoque Maximianum dolore, quem de eo accepit: multo vero magis ipsum quoque errorem, et cum eo ejus auctorem, occultum, inquam, Maximianum morte afficit.

17 Maximianus autem imperator non potuit amplius sedere, sed statim surrexit ira plenus et tristitia, et in aulam abijt regiam, gravia apud se versans, et veritatis splendori volens impius offundere tenebras, Nestorisque victoriam obscurare, ac per illud cultum Christi, prae multa ignorantia rem vocans praestigias. Neque enim, aiebat, alias ab eo fuisset interemptus is, qui tam praecleara effecerat facinora. Itaque, generoso Nestore accersito, tamquam res esset certa, et nulla opus haberet inquisitione; Die mihi, dicit, adolescens, quam arte usus magica, aut quosnam habens adjuutores, Lyæum, virum tantum, interfecisti? Cui Nestor nihil territus, sed omnino confidens, quod, qui dedit illum superbum et insolentem de medio tollere, ipse quoque de eo convenientem dabit E responsonem; nihil, inquit, o imperator, tale, nec mihi, nec ulli est Christiano utile. Nullus autem homo mihi fuit ad hoc adjutor, nisi solus Deus Demetrii, Deus, o imperator, Christianorum.

18 Manifestum ejus certamen fuit mors Lyæi qui in manu forti et brachio excelso Sehon et Og, et alios innumerabiles, longe magis, quam Lyæus, virtute insignes facile de medio sustulit, non solum singulos, sed etiam magna circumdatos multitudine. Sed cur non dico ea, quæ sunt illo solo vere digna, ejus opus est caelum et terra, et quæ sunt in eis omnia? Non tulerunt hæc magna aures viles Maximiani, sed pulchrorum verborum mercedem et victoriae præmium, ei mortem affert gladio. Et sic quidem Nestor beatum finem propter Christum esse consecutus: et suo ense plagam accepit, sic jubente Maximiano, forte ut ille quoque martyrico sanguine sanctificaretur. Cum igitur Minutianus Protector, cædis fuisset administer, sic Nestor transmittitur ad Christum, quem dilexit, et a quo erat accepturus coronas duplicis F victoriae f.

19 Hinc fraudes in Demetrium rursus, criminationes intenduntur probabiliore, quod ipse esset causa cædis Lyæi. Continuo igitur vehementer iratus Maximinus, et simul auguratus non fore bonum omen, si ei occurreret Demetrius in stadium ascendenti, * ad quod per lavacrum erat accessus *, jubet Martyrem interfici lanceis in iis ipsis caminis, in quibus custodiebatur. Quod fit etiam. Et tibi quidem, qui ex omni ex parte pulcher et honestus, Demetri, qui Dominum diligenter sectaris, et omnia illius diligis, similiter atque ipsi lancea latus configitur, hancque invenis occasionem et viam tui ad eum adventus; beatus quidem propter vitam, beatior autem propter decessum et coronas, et propter æternam tuam cohabitationem cum eo, quem desiderabas g.

20 Hæc quidem sic se habebant, et humi jacebat corpus Martyris, neque aliquamdiu ulla ejus habebatur ratio. Omnino autem nec erat sanctum, nec Deo plane dignum, pro quo passum erat sacrosanctum illud corpus sic ipsum despiciere. Neque ergo despexit: sed quidam ex iis, qui Christum amabant, ejus instinctu, nocte accedentes, cum valdo turpiter jacens corpus

A. SIMEO-
SE META-
PHRASTE.

Maximianus
hinc iratus,
remque ma-
gia adscribens

Nestorem
primo

ac deinde et
iam Deme-
trium jubet
occidi.

* hinc hæc
astericis in-
clusa desunt
in Græcis.

g
Hic a Chri-
stianis sepeli-
tur, miracu-
lisque a Lupo,

A. SYMBO-
NE META-
PHRASE.

corpus pretiosum sustulissent, id pie componunt. Deinde etiam injecto pulvere, in eo ipso loco, in quo fuerat consummatus, sepeliunt pie ac religiose. Quidam autem ex Sancti famulis, stans prope eum, quando beatam illam subit cædem, cum, ut potuit, divinum illum sanguinem collegisset in sacro Martyris superhumerali, et, quem manu gestabat, anulum accepisset, et Martyris sanguine tinxisset, per ista faciebat plurima miracula.

qui et ipse
idcirco neca-
tur, per ejus
reliquias pu-
tratis, signis-
que aliis

21 Neque erat ullus morbus, neque malus demon tam fortis, quin statim, si illius fecisset periculum, superaretur et in fugam verteretur: adeo ut tali fama miraculorum impleteretur tota civitas Thessalonicensium. Quocirca nec erat consentaneum, ea latere Maximianum, nec ferre posse invidiam. Et ideo capitur protinus famulus, horum bonorum procurator, et interficitur. Tribunal locus, in quo fuit occisus; Lupus autem vocabatur egregius ille famulus h. Procedente autem tempore, et signis ex loco, in quo latebat corpus Martyris, tum Macedoniam, tum etiam Thessaliam pervadentibus, quin etiam caligine simulacrorum conversa in perfectam serenitatem, quidam Leontius et gloria clarus, et Christi fide ardens, qui tunc erat prefectus Illyrici, profectus Thessalonicam i, a gravi morbo invaditur, ita eum premente, ut nec comederet, nec biberet; quæ ab omnibus autem fugitur, mortem putaret rem valde optandam, et a malo, quod eum vexabat, solam liberationem.

jam celebris
a Leontio,
quem sanata-
trestituerat.

22 Cum ergo et medici a morbo aperte vincerentur, et amicorum presentium ad consolandum dolorem inanis labor ei reputaretur, nulla autem spes esset, forte ut a morbo liberaretur; cum, inquam, ageretur tantis fluctibus, et plane inevitabilibus; prefecto sacra quedam ancora fuit refugium ad divinum templum Martyris. In quod cum fuisset in lecto introductus, et depositus fuisset in loco, in quo sacrum illud corpus fuerat in terra conditum, (o divinam visitationem! o rem ineffabilem!) successisset quidem ad aperte ostendendam Demetrii gratiam et virtutem, si, cum depositus aliquo tempore expectasset, et vehementissime orasset, sensisset auxilium. Nunc autem hoc est maxime novum, hoc est miraculorum illius jucundissimum, quod omnia hæc simul concurrerunt, ægroti in templo depositio, Martyris per labra illius invocatio, et morbi facilis ejectione k. Leontius tam celerem consecutus curationem, ipse quoque celerem, ut potuit, reddit remunerationem.

templo Thes-
salonica pre-
mum,

23 Nam cum domunculam, in qua sacrum corpus Martyris depositum fuit, quæ erat parva admodum et angusta, et lavacri ambitu ac stadio intercepta, evertisset, templum in ipsa civitate Thessalonica ab ipsis extruxit fundamentis: quod nunc quoque cernitur medium inter publicum lavaerum et stadium pulcherrime excitatum l: pulchritudine enim et magnitudine nulli alii cedit ex iis, quæ movent oculos ad admirationem et voluptatem. Abiturus autem hic vir pius in Illyricum, cum vellet aliquam partem sacri corporis accipere, ut illic quoque excitaret templum glorioso Martyri, Sanctus non est ei assensus, sed nocturnis apparitionibus cum aret a cepto. Propterea secunda, ut dicitur, navigatione cum chlamydem Martyris, quæ illius venerando sanguine fuit cruentata et ex ejus superhumerali aliquid accepisset, quod solent appellare orarium, et in

αὐτῷ τῷ τόπῳ ἔνθα δὴ καὶ τετελείωτο Θεωφιλῶς τά- D
πουσαν * εἰς δὲ τὰς τῶν οἰκτιρῶν τοῦ Ἁγίου παρεστάς αὐτῷ
τὴν μακαρίαν ὑψισταμένην σφαγὴν, καὶ ὡς οἶοντε τὴν,
τὸ θεῖον ἐκεῖνο αἷμα εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ μάρτυρος ἀνελό-
μενος ἐπόμιον, ἀλλὰ καὶ ὃν ἐφόρει, κατὰ χεῖρα δα-
κτύλιον καὶ αὐτὸν συλλαβὼν καὶ τῷ μαρτυρικῷ αἵματι
περικύρσας πολὺ τι χρῆμα τεραστίων ἐργάζετο δι' αὐτοῦ.

21 Καὶ οὐδὲν ἦν οὔτε τῶν νοσημάτων, οὔτε τῶν πα-
νηρῶν πνευμάτων οὕτως ἰσχυρῶν, ὥς τε εἰς ἐκείνου
πείραν ἔλθον, μὴ εὐδὲς ἠτάσθαι καὶ πρὸς φυγὴν τρέ-
πεσθαι: ὡς πλήρη γενέσθαι τῆς τοιαύτης φήμης τῶν τε-
ραστίων τῆν πόλιν Θεσσαλονικεῶν ἅπασαν. Ὅθεν οὐ
δὲ εἰκὸς ἦν ταῦτα οὔτε Μαξιμιανὸν λαθεῖν, οὔτε τὸν
φθόνον ὑπενεγκεῖν. Καὶ διὰ τοῦτο χειροῦται παραχρή-
μα καὶ ὁ τῶν ἀγαθῶν δὴ τούτων ἐπιτροπος οἰκίτης, καὶ
ἀνακρίεται. Τριβουνάκιον τὸ τῆς ἐκπομπῆς χωρίον, Λεὼ-
πος ὁ καλὸς οἰκίτης κατανοράετο. Χρόνου δὲ παρι-
όντος καὶ τῶν σημείων ἐν ᾧ τὸ τοῦ Μάρτυρος ἐκρύπτετο
σῶμα, τοῦτο μὲν Μακεδονίαν, τοῦτο δὲ καὶ Θεσσαλίαν
διατρεχόντων, ἦδη δὲ καὶ τῆς εἰδολοχίης ἀγλῆος εἰς ἀ-
κριθεὶ ἀθρίαν μεταβαλοῦσης, Λεόντιός τις, ἀνὴρ τῆν τε
δύξαν λαμπρὸς, τῆν τε πρὸς Χριστὸν πίστιν μάλα θερ-
μὸς, τοῦς μὲν ἐπαρχίους τότε τῶν Ἰλλυρικῶν κατανο-
μῶν Ἐρόνου, εἰς δὲ τὴν Δακίαν ἀπὸν, νόσῳ βαρυ-
τάτῃ κάτοχος γίνεται, οὕτως αὐτὸν πιεζούσῃ, ὡς καὶ σι-
τίων ἀγεστος καὶ ποτοῦ ποτεῖν, τὸν δὲ πάσι φευκτὸν
θανάτον, χρῆμά τι νομίζειν ἐπιεικῶς ποθεινότερον, καὶ
τοῦ συνεχθέντος αὐτὸν θεοῦ μόνῃ ἐλευθερίαν.

22 Ἐπεὶ οὖν ἰατρὸι μὲν τῆς νόσου φανερῶς ἠτῶντο,
φίλων δὲ παρουσίαι πρὸς παραμυθίαν τοῦ πάθους νόσος
κενὸς ἐνομήκοντο, ἐλπὶς τε ἦν ἀπαλλαγῆς τοῦ νοσή-
ματος οὐδεμία, ἐν τούτῳ χαλεπῶ κλύθον καὶ ἀκριτῶ
ἱερὰ τῆς ἀγκυρᾶ τῷ ἐπάρχῳ ἢ πρὸς τὸν θεῖον τοῦ Μάρ-
τυρος ναὸν καταφυγὴ γίνεται. Ἐνθα δὲ καὶ κλυνοπετιῆς
εἰσαχθεῖς καὶ κατὰ τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο
ὑπὸ γίν κέρυπτο σῶμα, κατατίθει, (ὡ θεῖας ἐπι-
στοπῆς! ὡ πράγματος ἀπορήτου!) ἤκει μὲν εἰς δέγμα
σαφές τῆς Δημητρίου χάριτος καὶ δυνάμεως, καὶ εἰ τε-
θεῖς καὶ χρόνον τινὰ προσμένεις καὶ Σερμύτῃται θεοθεῖς
ἤθετο τῆς ἐπιουρίας. Νῦν δὲ τοῦτο ἐστὶ τὸ καινότερον,
τοῦτο τῶν ἐκείνου θαυμάτων τὸ χαριέστατον, ὅτι ἡμῶς συν-
έδραμε πάντα, ἢ ἐν τῷ ναῷ τοῦ νοσούντος κατέθε-
σις, ἢ τοῦ Μάρτυρος διὰ τῶν ἐκείνου χειλέων ἀνάκλησις,
καὶ ἢ τοῦ νοσήματος ευχερῆς ἀπόθεσις. Ὁὗτω ταχέως
Λεόντιος τῆς Θεραπειᾶς τυχὼν, ταχέως καὶ αὐτός, ὡς
εἶχε τὴν ἀραιὴν ἀποδοῖσαι.

23 Καὶ τὸν μικρὸν οἰκίσκον, ὃς τὸ ἱερὸν εἶχε τοῦ
μάρτυρος σῶμα, ἐπιβραχίως κορυφῆ καὶ στενοῦ τοῦ σχή-
ματος ὄντα, τοῖς περιβάλλουσιν τοῦ λουτροῦ καὶ τῷ στα-
δίῳ ἀπειλημένον καταστρέφας αὐτὸς, ναὸν ἐν αὐτῷ
τῷ ἁσπὶ Θεσσαλονικίῃ ἐξ αὐτῶν εἰδήματος τῶν κρηπίδων,
ὃς καὶ νῦν δρᾶται μέσος τοῦ δημόσιου λουτροῦ καὶ τοῦ στα-
δίου κἀλλιστά διηρμένους, οὐδενὸς τῶν ἄλλων ὅσοι πρὸς θαῦ-
μα καὶ ἠδονὴν ὀφθαλμοῦς κινῶσι κἀλλους ἢ μεγέθους,
ἀπολειπόμενος. Μέλλων δὲ φιλευσετέης οὗτος καὶ πρὸς
τὸ Ἰλλυρικὸν ἀπέναι, καὶ τινὰ τῶν μερῶν τοῦ ἱεροῦ σώμα-
τος λαθεῖν βουληθεῖς, ὅσοις κἀκεῖσε ναὸν τῷ εὐκλείῃ Μάρ-
τυρι ἀναστήσαι, οὐκ ἔσχε συνευδοκοῦντα τὸν Ἅγιον, ἀλλὰ
νυκτερινῶς αὐτὸν ἐπιφανείας εἶκεν τοῦ ἀποχειρήματος.
Διὰ ταῦτα καὶ δευτέρου πλοῦν, ὃ λέγεται, τὴν χλα-
μύδα τοῦ Μάρτυρος σεπτοῖς αἵμασι τοῖς ἐκείνου πεποι-
νημένην, καὶ τὴν ἐπομίον λαβὼν, ὁ σύνθετος ὄρα-
ριον ἐνομάζει, καὶ κλειστῶν τιμῶν τὸ ἀληθῶς τίμιον
καταθέμενος, οὕτω τῷ Μάρτυρι μὲν ἀρροῖσι τὸν πότον,
ἐαυτῷ δὲ τὴν μεγίστην περιποιεῖται ἀσφάλειαν.

A

24 Ἀμίλει καὶ τῶν ἐπὶ τὸ Σίρμιον ὄρα χειμῶνος διαβαίνειν μέλλων, ἦδη παρὰ ταῖς ὄχθαις τοῦ Ἰστρου γενόμενος, ἐπεὶ πολὺς ἦν ἐκείνος, καὶ ἐπὶ μέγα τὸ βεῖθρον ἐξείρων ἐνεσθῆναι τε οὐδενὶ τῶν πάντων διακατὸς γενόμενος· καὶ ὁ μὲν χρόνος πολὺς μεταξὺ ἦν, ἔληγε δὲ οὐδαμῶς τὸ βεῖθρον, ἀλλὰ καὶ ἐτι τοῖς βουλομένοις ἀπηγόρευε τὴν διάβασιν, ἐν ἀβυρμῆσι δ' ἀνὴρ ἦν, λογισμοῖς τε ἐβάλλετο καὶ ἀπορία συνείχετο. Ἐπιφανείας οὖν ὁ θεῖος αὐτῷ Δημήτριος, πάσαν ἀβυρμῆαν, ἔφη, καὶ ἀπιστίαν ὅτι πορῶν θεμενοῦ ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ὁ ἐπιφέρει μετὰ χειρᾶς ἔχων διάβητι τὸν ποταμὸν ἀδιστακτικῶς.

25 Πείθεται τῷ φωνῆντι ὁ ἐπαυρῶν, καὶ ἔσθην τοῦ ὀχήματος ἐπιβάς, ἐχώρει διὰ τοῦ βεῖθρου μετὰ χειρᾶς τὴν σφοδρὴν ἔχων, ἅνω δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μετὰ τῆς ψυχῆς, ἰσχυρῶς τοῦ βεῖθρου ὑπεργουρούτος αὐτῷ, καὶ εἰκόντος νεύμασιν ἀθεότατος, ἀξίαν μὲν θαύματος, οὐ μὲν ἀναξίαν καὶ τῆς πρὸς τὸν Μάρτυρα πίστεως, τὴν διάβασιν ὑποστάς. Οὕτως οὖν ἀβλαβῆς διεβῆν, καὶ προσώσι Σίρμιον γενόμενος τὴν ἱερὰν ἐκείνου σφοδρὴν μετὰ τοῦ ἐν αὐτῇ θρασυροῦ, τῷ παρ' αὐτοῦ νεαργηθέντι ναῦ τῷ Μάρτυρι θύσαν, ἐν γειτόνων δὲ οὗτος τὸ τῆς καλλιῶνικου μάρτυρος Ἀναστασίας ἰδρυται σημεῖον· ἡ δὲ μάρτυρος μάρτυσιν ἅνω τε καὶ κάτω τοῖς σκηραῖς πλησιάζουσι. Πολλῶν μὲν τῶν θαυμάτων δηλαδὴ καὶ ἰσῶων, καὶ παρ' αὐτῶν γε τὴν ὅδον πλείστοι τῆς ἀγαστικῆς ἐκείνης φερομένης χλαυδῶς ἀπὸλαύσαν, χάριτι καὶ δυνάμει Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἢ πρόπει πάσα θόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, οὐ καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

pretiosa arca, quod vere erat pretiosum, deposuisset, sic Martyris quidem satisfecit desiderio, et sibi maximam acquisivit securitatem.

24 Certe cum hyemis tempore reversurus in Illyricum m, ob seria quaedam negotia Sirmium properaret, et jam pervenisset ad ripas Istri, quoniam is excreverat, et magnum attollebat fluentum, et propterea a nullo poterat omnino transmitti, et multum quidem temporis intercesserat, fluentum autem minime cessabat, sed iis, qui transmittere volebant, prohibebat transitum n; is afficiebatur magna animi ægritudine, et erat valde cogitabundus, et versabatur in perplexa dubitatione. Ei vero apparens divinus Demetrius, Omni, inquit, animi ægritudine et incredulitate procul ejecta ab animo, quod tecum fers, gestans manibus, transi fluvium citra dubitationem.

25 Paret præfectus eis, qui apparuerat: et cum mane ascendisset vehiculum, per flumen capsam portans manibus, et cum animo tenens erectos quoque oculos, gradiebatur, fluente tacite recedente, et, et cedente nutibus, qui non cadunt sub aspectum; dignum quidem admiratione, fide autem, quam habebat in Martyrem, non indignum subiens transitum o. Cum sic ergo illasus trajeicisset, et Sirmium pervenisset, sacram illam capsam cum thesauro, quem servabat, in recens exstructo istic templo deponit. Erat autem prope templum gloriose martyris Anastasiæ p, ut Martyres Martyribus quodammodo sursum, sic et deorsum vicina haberent tabernacula. Multa autem miracula et curationes etiam in ipsa via, dum ferretur illa chlamys sanctificans, plurimi sunt consecuti q, gratia et virtute Christi veri Dei nostri, quem decet omnis gloria nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

A. SYMONE META PHRASTE, ac deinde, Istro prodigiose

trajecto, alto etiam Sirmii honoratur.

E

P

q

ANNOTATA.

- a *Adi Annotata, Passionis præcedentis cap. i ad lit. g subnexa.*
- b *Fueritne e Wandalica, an altera natione Lyæus, antiquiores duæ Sancti Passionis, quarum altera apud Photium in Bibliotheca exstat, altera e lingua Græca in Latinam ab Anastasio fuit conversa, haud edicunt.*
- c *Genus id erat exercitationis, ex lucta et pugilatu compositum, quemadmodum in Antiquitatum Romanarum Lexico e variis scriptoribus docet Samuel Pitiscus.*
- d *Nestori præstitisse divisseque S. Demetrium, quæ hic narrantur, credibile haud apparet. Adi Commentarium prævium § iv.*
- e *Cum anonymus S. Demetrii biographus, qui Metaphrasti præluxit, hanc Nestoris, contra Lyæum certaturi, ad Deum orationem non exhibeat, dubitandum vix apparet, quin eam posterior hic scriptor, verosimili conjectura usus, pro arbitrio confinverit.*
- f *Multa hic, ex anonymo Sancti nostri biographo maximam partem hausta, a Metaphraste narrantur, quæ a Demetrii Passione tum Photiana, tum Anastasiana absunt; verum ea ac nominatum Nestorem, qui Lyæum singulari certamine interfecit, effectum esse Christi martyrem, duplicisque ab hoc victoriæ, uti hic Metaphrastes loquitur, coronas accepisse, exiguam admodum fidem merentur, uti satis probant, quæ Commentarii prævii § iv in medium adduxi.*
- g *Hæc, quæ ad Demetrium hic fit, allocutio ab ipso Metaphraste verosimillime est conficta; neque enim vel in anonymo, qui scriptori huic præluxit, Sancti nostri biographo vel alibi uspiam reperitur.*
- h *Hunc Sancti famulum cum Lupo, Martyrologio Romano aliisque fastis sacris ad diem xxiii Augusti inscripto, esse eundem, verosimilius apparet. Adi iterum Commentarium prævium num. 63.*
- i *Lipomani interpretatio hic, uti et in aliis nonnullis, quæ, quod minus notatu digna sint, inobservata prætereo, Græco Metaphrastis textui haud satis consonat. Hic enim de Leontio sic habet: Εἰς δὲ τὴν Δαζδῶν ἀπὸν, quæ verba Latine, non per hæc profectus Thessalonicam, sed per isthæc In Daciam proficiscens recte reddideris.*
- k *Leontium, qui, quandonam circiter verosimilius floruit, Commentarii prævii num. 74 exposui, sanitati fuisse a S. Demetrio prodigiose restitutum, in Photiana et Anastasiana Sancti nostri Passione nuspiam narratur, idque proinde, utpote in nullo etiam alio monumento satis antiquo fundatum debet haberi pro admodum dubio, etsi etiam ab anonymo Sancti nostri biographo, qui Metaphrasti præluxit, memoria prodatur.*

1 Cum